

Академична фриконемика

Д-р Георги Чалдъков

Лаборатория по клетъчна биология, Медицински университет, Варна и Институт по невробиология и молекулна медицина, Рим

На 336 страници, публикувани през 2005 г. в книгата им *Freakonomics: A Rogue Economist Explores the Hidden Side of Everything* (“Фриконемика: Нечестният икономист използва скритите страни на нещата”), Steven Levitt – финансист от Университета на Чикаго, и Stephen Dubner - журналист на *New York Times*, описват триковете (англ. cheatings; фолклорно – далавери, шашми), правени от “особени” (freaky) хора в икономиката. Сега аз ги пренасям в академиите.

По света има стотици академии, първата основана от Платон през 387 г. пр. Хр. в маслиновата гора на митичния Академ – на 6 км извън стените на Атина - в нея има школари (учители), учениците са *членове* на академията и не са окичени със званието “академик”.

Ще прескоча Френската академия на науките, създадена през 1666 г. от Луи XIV, и ще влезе направо в Американската академия на изкуствата и науките (American Academy of Arts and Sciences – AAAS*), основана през 1780 г. През през 2005 г. мой приятел и голям американски учен бе избран за член на академията – от разговори с него научих, че около 200 члена на тази академия и на Националната академия на науките на САЩ са удостоени с Нобелови награди. На 5 октомври Шведската кралска академия на науките обяви новите Нобелисти по медицина – на 10 декември шведският крал Карл XVI Густав ще връчи наградите на Елизабет Блекбърн, Карол Грайдър и Джек Шостак – за теломеразите, ензими който предпазват износването на крайните части (теломери) на хромозомите – надежди за по-дълъг живот и за лечение на тумори. Тримата учени са *членове* на споменатите американски академии. Аз имам честта да познавам Нобелисти и други големи учени, и да работя с някои от тях – никой от тях не е “удостоен” с научното звание “академик” – в България академици много, Нобелисти нито един - *звания без знания* е трика (cheating) на българската академична общност,

особено на онази част от нея, която заема високи административни постове. По всичко личи, че 20 години не стигат да излекуваме 45-годишните рани в начина на мислене и оценяване, няма я “аристокрацията на заслугите” в държавата на Платон, има мимикрия, уж-демокрация, няма меритокрация... Но през 1817 г. вече я има Ню Йоркската академия на науките - тя ще отдаде голяма “чест” и на учени (библиотекари и лаборанти) в посткомунистическа България. Въпреки че големи учени са членове на академията в Ню Йорк, през тези 20 години тя започна натрапливо активно да избира зажадени-за-признание учени от източноевропейските страни - срещу едно единствено условие: плащане на 200-300 долара членски внос. В същото време източноевропейците бяха атакувани и от библиографски и Who’s Who институции от Кембридж и други западни градове – и източноевропейци бяха избирани за мъже на годината, на века и на хилядолетието - срещу едно единствено условие: плащане на 200-300 долара членски внос. Този трик бе известен на западните колеги. Но за жалост български професори се хванаха на него - някои от тях дори публично търсеха спомоществуватели за членския внос. Вероятно за това Ню Йоркската академия на науките има около 25,000 членове от 140 страни на света.

По света има стотици академии, една от тях е Българската академия на науката и изкуствата (БАНИ) - след 60-годишно прекъсване, възстановена през 2008 г. Сега БАНИ, подобно на Ню Йоркската академия на науките, започна масово да номинира хора на науката и изкуството – без да чува *o tempora, o mores* – думите на Цицерон, отправени към проф. Григор Велев, председател на БАНИ. И към новите академици! Моля, припомнете си “Нарцис” на Караваджо и "За нарцисизма" на Зигмунд Фройд.

* AAAS означава също American Association for the Advancement of Science – тя е основана през 1848 г. и сега е една от най-големите научни организации в САЩ - тя публикува *Science*, едно от най-престижните научни списания в света.